

*До спеціалізованої вченої ради Д 41.053.06
в Державному закладі
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»*

В І Д Г У К

офіційного опонента – кандидата політичних наук Карагіоза Руслана Степановича на дисертацію **Варинського Владислава Олексійовича** «Політичний механізм активізації соціального капіталу», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси

Актуальним завданням політичної науки є аналіз політологічної парадигми соціального капіталу й політичних механізмів його формування, зростання. Соціальний капітал накопичується чи руйнується цілеспрямованими діями суб'єктів, у тому числі суб'єктів політики. Він є надскладною системою, призначеною для досягнення поставлених цілей щодо генерування складових соціального капіталу, яка має визначену структуру, нормативно-правове підґрунтя, методи, засоби, інструменти впливу на політичних акторів.

За допомогою поняття «механізм» (обраного як базове здобувачем) вибудовується пояснювальна модель для аналізу дій політичних акторів щодо накопичення соціального капіталу – як індивідуального, так і колективного.

Відповідний понятійний і термінологічний апарат концепту соціального капіталу перебуває на етапі формування на основі запозичення зарубіжного досвіду. Сучасний стан досліджень соціального капіталу та політичного механізму його активізації характеризується певним протиріччям між широтою охоплення емпіричних явищ, різноманітністю методологічних підходів, із одного боку, та недостатньою узгодженістю концептуальних визначень соціального капіталу, з іншого.

У дисертаційному дослідженні робиться науково обґрунтований висновок, що політичні механізми формування соціального капіталу охоплюють механізми формування та закріплення соціальних норм і механізми формування соціальної довіри. Дисертантом наголошено на тих проблемах, які постають у ході реалізації цих механізмів, зокрема, проблема пошуку нових форм взаємодії органів державної влади та інститутів місцевого самоврядування з громадянським суспільством; налагодження системи інформування населення про діяльність влади, намагання забезпечити сталий зворотній зв'язок між інститутами влади та громадянами у рамках формування культури державно-громадського управління; впровадження інших сучасних діалогових форм політичної комунікації та ін.

Здобувач аргументує, що довіра є інтегральним показником соціального капіталу; відповідно у роботі наголошується, що механізм активізації соціального капіталу політичними методами доречно розробляти через підвищення рівня довіри.

Дисертантом слушно підкреслюється, що соціальний капітал накопичується насамперед у процесі комунікації, шляхом набуття політичного досвіду, коли відбираються певні зразки та цінностей, формується політична культура, з'являються нові соціальні норми та стереотипи, відбувається оперативна мобілізація на певну політичну дію.

Дисертант слушно відзначає, що рівень соціального капіталу в Україні недостатній (співвідносно рівня високорозвинутих країн), але фіксується тенденція його зростання; поступово формується система ефективних горизонтальних суспільних зв'язків, які забезпечують успішну соціальну взаємодію.

Слід зазначити, що загальний аналіз змісту дисертаційної роботи В. О. Варинського свідчить про творчий підхід, обґрунтованість, цілісність і самостійність даного дослідження, про його високий науковий рівень, наявність не тільки теоретичного, але й практичного значення для сучасної політичної практики.

Вважаємо, що структура роботи є логічною, послідовною і дозволила автору ґрунтовно дослідити предмет дисертаційного дослідження. Висновки та положення, викладені в даній роботі пройшли необхідну апробацію.

Разом із тим, як у будь-якій науковій роботі, у дисертації В. О. Варинського є й дискусійні положення, що вимагають подальшого обговорення. До них, зокрема, треба віднести такі:

1. У підрозділі 1.2 при аналізі теоретико-методологічних засад дослідження соціального капіталу, дисертант вивчає трактування цього явища багатьма дослідниками, зокрема, П. Бурд'є, Дж. Коулманом, Ф. Фукуямою, Р. Патнамом та ін. Дисертант неодноразово підкреслює, що політологічна концепція соціального капіталу знаходиться на стадії кристалізації методологічної основи. Потребує уточнення, які саме з уже розроблених у межах різних наукових напрямків, концептуальні положення можуть бути покладені в основу саме політологічного підходу до вивчення соціального капіталу та механізмів його активізації.

2. У підрозділі 2.1 дисертантом наголошується, що політичний механізм є сукупністю засобів реалізації політичних завдань, певних процедур, прийомів, видів діяльності суб'єктів, гарантованих законом і включених у динаміку практично-політичних відносин. У цьому контексті виникає запитання: чи лише гарантовані законом види діяльності становлять політичний механізм, адже, до прикладу, за недемократичних режимів протестні антирежимні виступи (які водночас можна розглядати як спосіб накопичення колективного соціального капіталу) якраз не мають законної правової основи.

3. Здобувач аргументує, що структурно політичний механізм має вхідну ланку та вихідну ланку; сутнісний зміст цих ланок конкретизований. Здобувач наголошує й на організації зворотного зв'язку як невід'ємну частину політичного механізму. Потребує конкретизації авторське розуміння механізму організації зворотного зв'язку між вхідною та вихідною ланками політичного механізму.

4. Здобувач підкреслює, що структура будь-якого політичного механізму обумовлюється низкою чинників, зокрема: вимогами суб'єктів політики; змістом правових норм; взаєминами суб'єктів політичного процесу; характером політичних цілей, який впливає на змістовну сторону політичного механізму. Необхідна деталізація цих чинників на прикладі політичного механізму формування соціального капіталу.

5. Аналізуючи політичний механізм активізації соціального капіталу, здобувач вбачає його призначення у генеруванні соціального капіталу. Дисертант звертає увагу на те, що цей різновид політичних механізмів має інструменти державного та позадержавного впливу на політичних акторів. Необхідна деталізація того, які саме державні та позадержавні інструменти має на увазі здобувач.

Наведені зауваження суттєво не впливають на зміст дисертації і не знижують її наукової та практичної цінності. Висловлені побажання є дискусійними та спрямовані на підвищення якісного рівня дисертаційного дослідження. Робота виконана на належному теоретико-методологічному рівні, є цілісною та завершеною. Вона відповідає паспорту спеціальності 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 12 публікаціях, 5 яких надруковані у фахових наукових виданнях із політичних наук, 4 – в енциклопедичних і словниково-довідкових виданнях, 3 тезах виступів на науково-практичних конференціях. Опубліковані наукові праці та автореферат достатньо повно відображають результати проведених наукових досліджень.

Тема дисертації є актуальною, її структура є добре продуманою, а матеріал викладений логічно та послідовно. Отримані у роботі наукові результати в сукупності розв'язують важливу наукову проблему, що виявляється у системному дослідженні політичного механізму активізації соціального капіталу з позицій політичної науки.

Висновки до розділів і загальні висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, а пропозиції мають практичну значущість. Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та не містить інформації, що не наведена у дисертаційній роботі.

Представлена до захисту дисертаційна робота В. О. Варинського «Політичний механізм активізації соціального капіталу» є самостійним і оригінальним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, отримані автором нові науково обґрунтовані результати в галузі політичних наук.

Дисертація й автореферат відповідають сучасним вимогам до такого роду наукових робіт, а здобувач Варинський Владислав Олексійович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси.

Офіційний опонент –

кандидат політичних наук,
старший викладач кафедри соціальних теорій
Інституту післядипломної та інноваційної освіти
Одеського національного університету
Імені І. І. Мечникова

Р. С. Карагіоз

ПІДПИС(И) ЗАСВІДЧУН
Нач. відділу кадрів
ОНУ імені І. І. Мечникова
Мозголюк
Мозголюк

Вчений секретар ОНУ
імені І. І. Мечникова
и. х. в., доцент
Курандо С. В.
Курандо С. В.